

LAWYERS FOR LAWYERS

Strafexpeditie tegen advocaten

In het Westen lijkt het idee te ontstaan dat het met de mensenrechten in China de goede kant opgaat. Niets is minder waar, stelt mensenrechtenadvocaat Teng Biao.

Tatiana Scheltema

Met zijn anticorruptiecampagne haalt de nieuwe opperste leider Xi Jinping de bezem door de hoogste gelederen van de Chinese Communistische Partij (CCP) – met als voorlopig hoogtepunt de definitieve val, vorige maand, van ‘tijger’ Zhou Yongkang, het machtige politiebureau-lid en voormalig hoofd van de inlichtingendienst.

Maar ‘hoe meer dingen veranderen, hoe meer ze hetzelfde blijven,’ schreef mensenrechtenadvocaat Teng Biao in een opiniestuk op website Foreign Policy. Xi doet niets anders dan wat de hoogste leiders daarvoor ook deden: zijn machtspositie consolideren. ‘Het is een politieke machtsstrijd, die niet leidt tot meer democratie of naleving van de mensenrechten.’

Anders dan nu in het Westen wordt gedacht, holt de mensenrechtensituatie in China achteruit, waarschuwt Teng. ‘Weliswaar zie je verbetering op sommige gebieden: vrouwenrechten, kinderrechten en milieu. Maar alleen als de hegemonie van de partij niet in gevaar komt. Kijk je naar vrije meningsuiting, stemrecht, of het recht op vergadering, dan is de situatie juist verslechterd.’

Teng ondervond de methodes van de politieke machthebbers aan den lijve. Hij was één van de opstellers van Charter 08, waarin Chinese mensenrechtenactivisten de autoriteiten vlak voor de Olympische Spelen in Beijing maanden tot fundamentele veranderingen. Daarop werd hij twee dagen vastgehouden en werd zijn advocatenlicentie ingetrokken.

Teng Biao: ‘Eenzame opsluiting is verlamvend.’

Drie jaar later, na het uitbreken van de Arabische Lente riepen onbekende activisten op tot hervormingen, de zogeheten Jasmijnrevolutie. Honderden mensenrechtenactivisten, onder wie Teng, werden opgepakt en maandenlang in geheime gevangenissen gefolterd. ‘Ze sloegen me met hun vuisten, ik moest voortdurend handboeien om en zat achttien uur per dag in dezelfde houding op de grond met mijn gezicht naar de muur. Er was geen officiële aanklacht maar als advocaat begreep ik uit de vragen die ze stelden dat ze me wilden beschuldigen van hoogverraad.’

Teng: ‘Eenzame opsluiting is verlamvend. Waanzin ligt op de loer, want je verliest alle hoop. Je weet niet hoe lang ze je zullen martelen. Ik had geen idee wat er buiten gebeurde – met mijn familie, met mijn vrienden die ook waren gearresteerd. En dan was er nog de Jasmijnrevolutie: waren de dictators gevlucht, hadden ze ont-

slag genomen? Het was goed mogelijk dat die mensen me zouden vermoorden. Je hebt geen enkele verwachting meer van de toekomst.’

Met de komst van Xi is het bewind volgens Teng verhard. ‘Er is een ongekende *crackdown* tegen mensenrechtenactivisten aan de gang. Velen zijn gearresteerd en worden vastgehouden.’ Tengs positie in China was onhoudbaar, hij woont sinds anderhalf jaar in Hongkong, waar hij lesgeeft aan de universiteit. Maar ook daar laat de CCP (sinds het voormalige Britse protectoraat werd overgedragen aan China) haar macht steeds meer gelden. Teng: ‘Het gebeurt sluipenderwijs: zo werd de kiescommissie door wie de gouverneur wordt benoemd, samengesteld door de CCP. Mensen verzetten zich ertegen door burgerlijke ongehoorzaamheidsacties. Als ze geen hulp krijgen van de internationale gemeenschap, zullen ze hun democratie verliezen.’

Bezoek aan Nederland

Deze week bezoekt Teng Duitsland en Nederland. De Nederlandse mensenrechtenambassadeur heeft hem uitgenodigd voor een gesprek, de minister van Buitenlandse Zaken niet. Stoot dat hem? ‘Het is begrijpelijk dat westerse politici meer aandacht hebben voor zakelijke belangen. Ze hebben stemmen nodig van belastingbetalers, ze moeten zorgen voor economische groei en ontwikkeling. Menselijke waardigheid vindt men ook belangrijk, maar is geen prioriteit. Daarom zijn ngo’s zo belangrijk.’ Op 29 augustus is Teng Biao te gast bij *NRC Café*, waar hij zal spreken over de ontwikkeling van de rechtsstaat in China. Aanmelden kan via bp@lawyersforlawyers.nl.